

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของจระเข้ในนิทานไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและบทบาทของตัวละครจระเข้ในนิทานไทย ผู้วิจัยใช้ข้อมูลนิทานไทยที่ปรากฏบทบาทของตัวละครจระเข้ทั้งสิ้น ๑๐๗ เรื่อง แบ่งเป็นสำนวนลายลักษณ์ ๗๕ เรื่อง และสำนวนมุขปาฐะ ๓๒ เรื่อง สามารถแบ่งตามประเภทของนิทานไทยได้เป็น ๙ ประเภท ได้แก่ ดำนานปรัมปรา ๗ เรื่อง นิทานศาสนา ๗ เรื่อง นิทานคติ ๔ เรื่อง นิทานมหัศจรรย์ ๗ เรื่อง นิทานชีวิต ๘ เรื่อง นิทานประจำถิ่น ๔๔ เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ ๑๑ เรื่อง นิทานสัตว์ ๙ เรื่อง และมุขตลกและเรื่องไม่ ๕ เรื่อง

จากการวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครจระเข้ทั้ง ๑๕๒ ตัว ผู้วิจัยพบว่าตัวละครจระเข้ปรากฏอยู่ในนิทานไทย ๒ ลักษณะ คือ ตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะตามธรรมชาติ และตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ ตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะตามธรรมชาติมีลักษณะทางกายภาพเหมือนจระเข้ในธรรมชาติและส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยที่ร้าย ๙ ประการ ได้แก่ คุร้าย โง่ เนรคุณ ผูกพยาบาท เจ้าเล่ห์ ชอบโกหก ตะกละ ชี้อมย และอวดเก่ง ส่วนลักษณะนิสัยที่ดีมี ๕ ประการ คือ ชอบช่วยเหลือ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ฉลาด กตัญญู และจงรักภักดี

ตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติมีลักษณะทางกายภาพแตกต่างไปจากจระเข้ตามธรรมชาติ ๓ ประการ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กำเนิด และอำนาจวิเศษ ตัวละครจระเข้ที่มีรูปร่างหน้าตาแตกต่างไปจากจระเข้ในธรรมชาติ จะมีขนาดใหญ่ มีรูปร่างเป็นหิน เกาะ หรือเหมือนม้า และมีสีกายเป็นสีขาวเผือกหรือสีทอง ตัวละครจระเข้ที่มีกำเนิดที่ผิดปกติ จะมีกำเนิดเป็นจระเข้เพียงครั้งเดียว มีกำเนิดเป็นมนุษย์ที่เกิดใหม่หรือแปลงกายเป็นจระเข้ และมีกำเนิดเป็นอมมนุษย์แต่แปลงกายเป็นจระเข้ ส่วนตัวละครจระเข้ที่มีอำนาจวิเศษ จะมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถแปลงกายได้ มีเวทมนตร์คาถา สมพาสกับมนุษย์ได้ และคายทองออกจากท้องได้

ตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยที่ดี ๙ ประการ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ กล้าหาญ ชอบช่วยเหลือ ยึดมั่นในศีลธรรม ซื่อสัตย์ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา จงรักภักดี กตัญญู และฉลาด ส่วนลักษณะนิสัยที่ร้ายก็มี ๙ ประการเช่นกัน ได้แก่ คุร้าย เกเร หึงหวง ประพฤติผิดในกาม ผูกพยาบาท เนรคุณ ชอบโอ้อวด ตะกละ และโง่

จากที่ได้ศึกษาลักษณะของตัวละครจระเข้ทำให้พบว่าจระเข้มีภาพลักษณ์ของสัตว์ที่ดุร้ายและจะยิ่งทวีความดุร้ายมากขึ้น เมื่อไปปรากฏอยู่ในนิทานที่เป็นการแสดง

เมื่อพิจารณาลักษณะของตัวละครจระเข้ในนิทานไทยประเภทต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่าลักษณะของตัวละครจระเข้สัมพันธ์กับประเภทของนิทานไทย กล่าวคือ ตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะตาม

ธรรมชาติมักปรากฏในนิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานสัตว์ และมุขตลกและเรื่องไม้ เนื่องจากนิทานเหล่านี้กล่าวถึงลักษณะของจระเข้ตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง พฤติกรรม หรือลักษณะนิสัย ส่วนตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติมักปรากฏในนิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต และนิทานประจำถิ่น เนื่องจากนิทานเหล่านี้มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมหัศจรรย์หรืออิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ในตำนานปรัมปราและนิทานศาสนาเป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ตัวละครจระเข้จึงมีทั้ง ๒ แบบ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการถ่ายทอดข้อมูลนิทานที่เป็นมุขปาฐะและลายลักษณ์ก็มีความสัมพันธ์กับลักษณะของตัวละครจระเข้ด้วยเช่นกัน นิทานมุขปาฐะมักปรากฏตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะตามธรรมชาติ เพราะผู้เล่าจะหยิบยกพฤติกรรมหรือสัญชาตญาณตามธรรมชาติของจระเข้ที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาเล่าในนิทาน ส่วนนิทานลายลักษณ์มักปรากฏตัวละครจระเข้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ เพราะผู้แต่งสามารถแต่งเติมจินตนาการให้แปลกไปจากธรรมชาติได้

ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบตัวละครชาลวัน ในนิทานมุขปาฐะและนิทานลายลักษณ์ซึ่งพบว่า ในนิทานประจำถิ่นที่เป็นนิทานมุขปาฐะ ชาลวันมีลักษณะตามธรรมชาติและมีลักษณะนิสัยดุร้าย ส่วนในนิทานชีวิตที่เป็นนิทานลายลักษณ์ซึ่งนำไปใช้ในการแสดง ชาลวันมีลักษณะเหนือธรรมชาติ คือ มีอิทธิฤทธิ์ แปลงกายได้ สมพาสกับมนุษย์ได้ และยังมีลักษณะนิสัยของมนุษย์ คือ เกเร และประพาศิณีในกามอีกด้วย นอกจากนี้ในนิทานลายลักษณ์ซึ่งนำไปใช้ในการสวดอ่าน ชาลวันมีลักษณะนิสัยทั้งดีและร้าย รวมทั้งมีการให้เหตุผลในการทำชั่วอีกด้วย

จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทบาทของตัวละครจระเข้ในนิทานไทยพบว่า มีตัวละครจระเข้ ๔ ประเภท ได้แก่ ตัวเอก ตัวปฏิปักษ์ ผู้ช่วย และตัวประกอบ ตัวละครจระเข้เหล่านี้แสดงบทบาททั้งสิ้น ๖ บทบาท ได้แก่ บทบาทในการเป็นผู้ทำลาย ผู้คุมครอง ผู้ช่วยเหลือตัวเอก ผู้เป็นพาหนะ ผู้สืบทอดประเพณี และผู้อบรมสั่งสอน ตามลำดับ

ตัวละครจระเข้ที่เป็นตัวเอก ตัวปฏิปักษ์ และตัวประกอบส่วนใหญ่แสดงบทบาทเป็นผู้ทำลายมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความดุร้ายตามสัญชาตญาณของจระเข้ ส่วนผู้ช่วยมักแสดงบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือตัวเอกมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทการเป็นผู้ช่วย

ตัวละครจระเข้ในนิทานไทยทั้ง ๔ ประเภทมักแสดงบทบาทเป็นผู้ทำลายกับผู้คุมครอง ซึ่งเป็นบทบาทที่ตรงข้ามกัน แสดงให้เห็นว่าผู้คนหวาดกลัวภัยจากจระเข้จึงเล่าถึงสัญชาตญาณตามธรรมชาติของจระเข้ที่เป็นสัตว์ดุร้าย ทำให้ตัวละครจระเข้มีบทบาทเป็นผู้ทำลาย แต่เมื่อผู้คนต้องอยู่ร่วมกับความหวาดกลัวจระเข้ให้ได้ จึงเชื่อมโยงความดุร้ายของจระเข้ให้เป็นพลังกำลังในการคุมครองผู้คนและสถานที่ ทำให้ตัวละครจระเข้มีบทบาทเป็นผู้คุมครอง เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อจระเข้ในบทบาทของผู้ทำลายปรากฏอยู่ในนิทานประจำถิ่น มักจะมีบทบาทเป็นตัวเอก แต่

เมื่อปรากฏในบทละครนอกซึ่งแต่งขึ้นมาจากนิทานชีวิต จระเข้กลับมีบทบาทเป็นคู่ต่อสู้หรือตัว
ปฏิปักษ์ของตัวเอกเพื่อให้เหมาะกับการแสดงที่มนุษย์มักเป็นตัวเอก นอกจากนี้เมื่อจระเข้ที่ดุ
ร้ายกลายเป็นจระเข้เจ้าประจำท้องถิ่นต่างๆก็จะเปลี่ยนบทบาทจากผู้ทำลายเป็นผู้คุ้มครองทันที
เนื่องจากผู้คนเชื่อว่าความดุร้ายของสัตว์ร้ายประจำแม่น้ำนั้นจะเป็นส่งผลดีหากเปลี่ยนเป็นพลัง
อำนาจที่สามารถคุ้มครองผู้คนในบริเวณนั้น

ผู้วิจัยยังพบว่านิทานไทยทำให้จระเข้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างน้อย ๒ ประการ คือ เป็น
สัญลักษณ์ของสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสัญลักษณ์ของผู้หวังสมบัติและตระหนี่ในทาน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่ายังมีตัวละครจระเข้อยู่ในนิทานหลายชาติ เช่น เขมร อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และ
แอฟริกา เป็นต้น จึงน่าสนใจที่จะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะและบทบาทของตัวละคร
จระเข้ในนิทานไทยกับนิทานของชาติอื่น